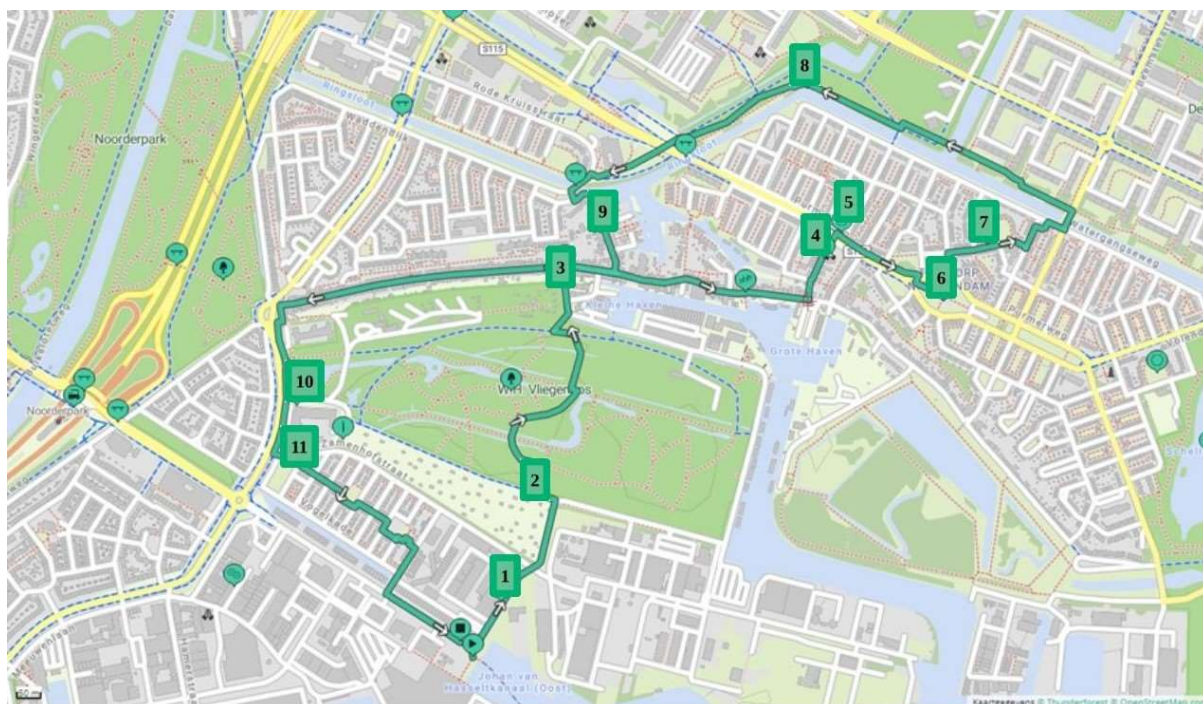

4 Nieuwendam Amsterdam Noord

Korte beschrijving

Voor deze wandeling gaan we het IJ over. Met de pont varen we van het Azartplein op het KNSM-eiland naar de overkant. Daar wandelen we langs chemische industrie, door het W.H. Vliegenbos, over de Nieuwendammerdijk naar Tuindorp Nieuwendam. Het was de biotoop van Aart Staartjes, voorheen kindervriend. Langs de Buikslotermeerdijk wandelen we weer terug. We passeren Museum Noord en lopen door de Vogelbuurt terug naar de pont.

Halte Azartplein:

Tram 7 (KNSM-eiland – Sloterpark)

Bus 43 (Station Sloterdijk – Centraal Station – Borneo-eiland)

Bus 246 (Schiphol – Borneo-eiland)

De pont F1 brengt ons naar het uiteinde van de Johan Hasseltweg. Rechts zie je al een leuk tentje liggen, [De Verbroederij](#), waar we op de terugweg een drankje kunnen drinken.

We wandelen naar rechts, de J. Ketjenweg in.

1

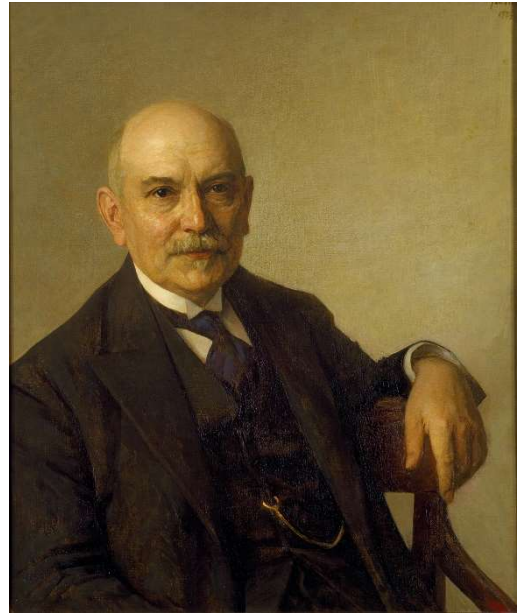
De J. Ketjenstraat is vernoemd naar een van de eigenaars van de chemische fabriek, die hier lang gevestigd was. Die fabriek was in 1900

verjaagd van de Kostverloren Vaart in Amsterdam West vanwege de vervuiling. De indrukwekkende chemische fabriek draagt nu de naam [Albemarle](#) en produceert katalysatoren en lythium- en broomproducten. Anno 2024 wordt er opnieuw gediscussieerd over de mogelijke schadelijkheid voor de volksgezondheid.

We lopen noordwaarts de straat uit en stuiten op een bos.

2

Het W.H. Vliegenbos is vernoemd naar één van de voormannen van de socialistische beweging van het begin van de 20ste eeuw. De uit Limburg afkomstige Wilhelmus Hubertus Vliegen was negen jaar lang wethouder. Hij wilde voor de arbeiders in Amsterdam Noord een locatie creëren waar zij zich konden verdiepen in de natuur. Aan de noordkant van het bos zit een camping.

Jan Veth: Portret van W.H. Vliegen (1921)

We gaan 50 meter naar links en duiken dan rechts het bos in. We houden het pad zo'n 200 meter aan en gaan dan rechts een pad in dat half rond loopt. Op het eind maken we een scherpe bocht naar rechts en wandelen via het eerste pad links het bos weer uit. We klimmen de Nieuwendammerdijk op en gaan rechts af.

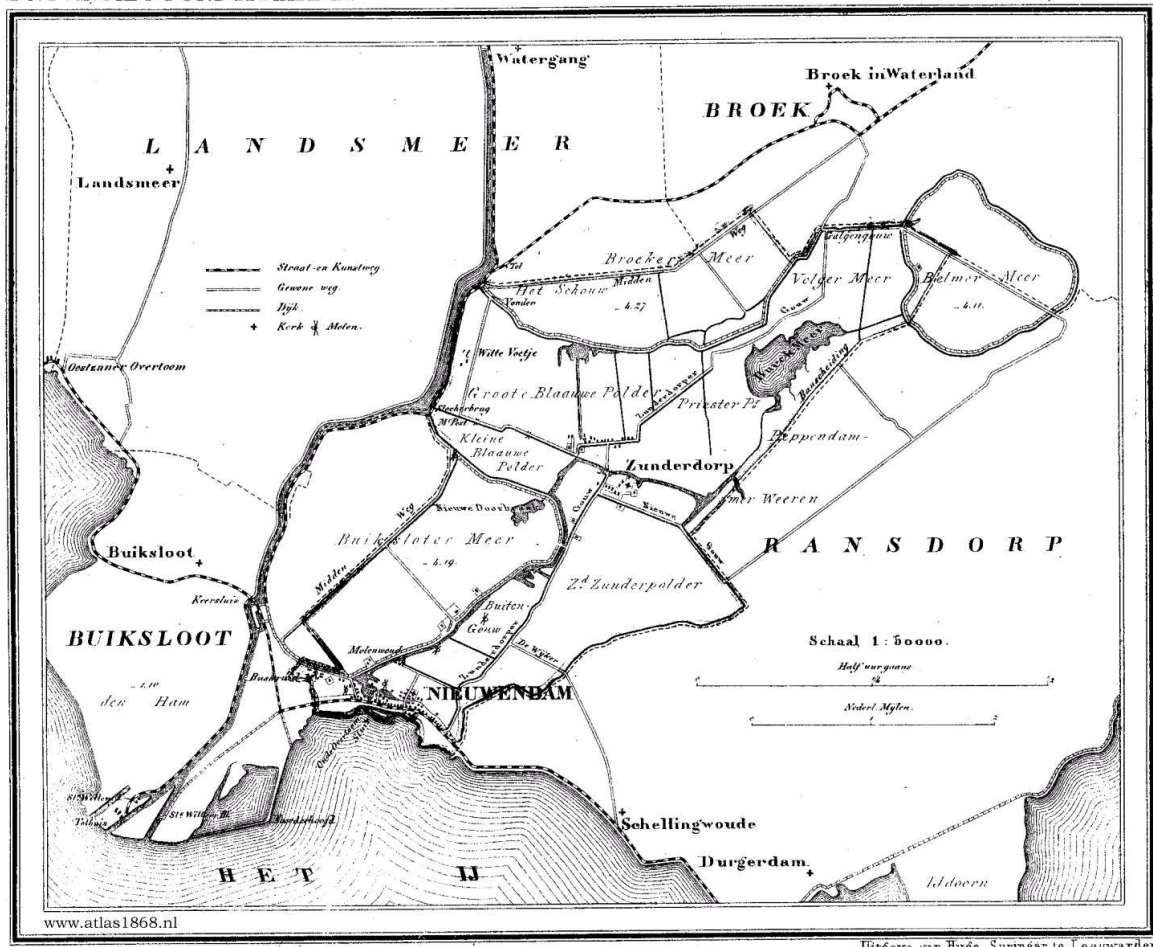
3

De Nieuwendammerdijk is in de 16^e eeuw aangelegd. De dijk beschermde de vissers en scheepsbouwers tegen het water van het IJ, dat rechtstreeks in verbinding stond met de Zuiderzee. In de 19^e eeuw is de Nieuwendammer Ham, het hele stuk land achter ons, gedempt. Hier ligt alleen nog de Pereboomsloot.

Nieuwendam werd in 1921 geannexeerd door Amsterdam, toen het dorp de schade van een overstroming niet zelf kon herstellen.

PROVINCIE NOORD-HOLLAND.

GEMEENTE NIEUWENDAM.

1867.

106.9 Eenders, 1400 Inwoners.

Atlas Kuyper ca. 1860

<http://www.zat.de/kuijsten/atlas>

Aan de dijk verschenen in de 18e eeuw aanzienlijke, houten woningen voor stuurliu en reders. In de 19e eeuw kwam daar de neogotische, rooms-katholieke Augustinuskerk bij, en een kroeg, het oergezellige café 't Sluisje. Nieuwendam is ook de geboortegrond van Aart Staartjes (1938), de grote, nurkse kindervriend. Ik stel me zo voor dat hij hier in zijn jeugd lekker struinde en kattenkwaad uithaalde.

Inmiddels wordt de Nieuwendammerdijk bevolkt door bemiddelde stadsbewoners, die graag uitgebreid loungen voor hun huis. Pakhuis Insulinde is verbouwd tot luxe appartementen.

Vorbij café 't Sluisje lopen we nog 100 meter door en slaan dan na huisnummer 331 rechtsaf het Kerkepad in.

4

Op het eind staat de Nieuwendammer Kerk, uit 1849, met een spichtige toren van rood en geel baksteen. De kerk is gebouwd in opdracht van de Hervormde Gemeente Amsterdam.

Het is een zogenaamde Waterstaatskerk. Dit verschijnsel stamt uit de eerste halve eeuw na de vorming van het Nederlandse Koninkrijk in 1813. Tot de Bataafse omwenteling (1795) waren de kerken bijna allemaal in gebruik bij de Nederlands Hervormde Kerk, de

enige officiële staatskerk. Daarna mochten alle geloven weer openbare diensten houden. Er vond een grootschalige herverdeling plaats van kerkgebouwen plaats, maar uiteindelijk bleek er een tekort aan kerkgebouwen. De overheid bood subsidie aan voor die bouwprojecten die de bouwkundige goedkeuring hadden van het ministerie van Waterstaat.

Als we doorlopen komen we op de Purmerweg.

5

Sinds de jaren 1920 is in Amsterdam Noord de woningbouw projectmatig gepland. Als je naar de overkant kijkt zie je hoe tuindorp aan tuindorp geregen is. Links ligt een deel uit de jaren 1960, in het midden een stukje uit de jaren 1980, met de groene houten panelen, en rechts begint Tuindorp Nieuwendam uit de jaren 1920. Alle straatnamen komen van dorpjes in West-Friesland, het land van mijn moeder, die in Hem geboren is, tussen Hoorn en Enkhuizen. De namen klinken allemaal heel vertrouwd in mijn oren. De Scheepstimmerman (1960) van beeldhouwer Johan Polet, die hier langs de Purmerweg staat, straalt trots en vakmanschap uit.

Wij lopen naar rechts, naar het Purmerplein, het centrum van de wijk.

6

Tuindorp Nieuwendam bestaat uit ongeveer 1000 huizen en is gebouwd tussen 1924 en 1926, in opdracht van de Gemeentelijke Woningdienst. Het plan werd gemaakt door Berend Tobia Boeyinga (1886-1969), die ook het Purmerplein ontwierp. Berend Boeyinga is ook verantwoordelijk voor de

Pniëlkerk uit de jaren 1950, in Bos en Lommer, tegenwoordig Podium Mozaïek. Misschien is dezelfde luchtige, fantasierijke stijl herkenbaar in het plein, met de ramen in horizontale houten banen en de tourette-achtige erkers.

Midden op het Purmerplein kunnen we een draai van 360 graden maken om het geheel nog eens goed in ons op te nemen.

Halte Purmerplein: Bus 35 (Molenwijk – Buikslotermeerplein)

Dan gaan we noordwaarts, steken de straat over en lopen iets naar links om de Hensbroekerstraat in te gaan. We nemen de eerst weg rechts. We lopen tot het einde van de straat en gaan dan links de Avenhornstraat in.

7 Hier in de Avenhornstraat zijn de woningen van Jan Boterenbrood (1886-1932). Het interieur van een van zijn woningen is lekker knus en gezellig. Iedereen schaarde zich rond de tafel, onder de grote lamp om met elkaar spelletjes te doen. De trend van grote ramen en licht meubilair en het streven naar licht, lucht en ruimte kwam pas na de oorlog.

Als we doorlopen komen we vanzelf op de Watergangseweg. We steken de Ringsloot over en gaan meteen weer links het Koedijkpad op.

Halte De Egmondenstraat Bus 35 (Molenwijk – Buikslotermeerplein)

We steken een bruggetje over en wandelen verder over de Buikslotermeerdijk.

8 Het Buikslotermeer lag ten noorden van de dijk en is in 1628 drooggemalen. Door de bebouwing heb je haast niet meer in de gaten dat je langs een polder loopt.

We wandelen onder de Nieuwe Purmerweg door.

Halte Nieuwe Purmerweg: Bus 35 (Molenwijk – Buisklotermeerplein)

Zo'n 100 meter na de brug komen we op de Waddendijk terecht en gaan links af. Deze dijk is de noordgrens van weer een ander tuindorp: Buiksloot, met de rode bakstenen en het groene hout. Maar wij gaan over de brug meteen weer naar links en nog een keer naar links en wandelen het Meerpad op.

9

We passeren een allercharmantst kerkje in klassieke stijl, met zuiltjes en tympaan, de Doopsgezinde Kerk. Het is meerdere malen gerestaureerd, maar ademt nog de sfeer van midden 19^e eeuw, rustig maar resoluut.

Op het eind klimmen we de Nieuwendammerdijk weer op en gaan naar rechts. We wandelen de dijk helemaal af tot we op de Meeuwenlaan stuiten.

Bus 38 (Station Noord – Buiskloterweg – Buiskloterham) Halte Merelstraat
Bus 35 (Molenwijk – Buisklotermeerplein) Halte Merelstraat

Aangekomen op de Meeuwenlaan gaan we naar links.

10

We lopen langs het Brederocollege, als Vijfde Ambachtsschool neergezet in 1935, een mooi exemplaar van Amsterdamse Schoolbouwkunst.

We gaan de eerste straat links in, de Zamenhofstraat.

11

De Zamenhofstraat is vernoemd naar de bedenker van het Esperanto, de Pools-Joodse oogarts en taalkundige Ludwig Lejzer Zamenhof.

We passeren het voormalige badhuis, dat nu het [Museum van Noord](#) is. Er valt heel veel over dit aparte stadsdeel te vertellen en er zijn geregeld nieuwe tentoonstellingen. Heel leuk om een keer te bezoeken. Geopend van donderdag t/m zondag van 13.00 uur tot 17.00 uur.

Dit deel van de Vogelbuurt is vlak na de Eerste Wereldoorlog neergezet als noodvoorziening. Het zou hooguit 35 jaar blijven staan. Maar de mensen zijn zeer verknocht geraakt aan hun woning en hun buurtje en nu staat het op de gemeentelijke monumentenlijst. Zelfs deze arbeiderswoningen (50m²) worden soms verkocht voor het lieve prijsje van drie en een halve ton (oktober 2023).

Vogeldorp 1959 KLM Aerocarto Stadsarchief Amsterdam

We lopen rechtdoor de Lange Vogelstraat in.

We lopen rechts langs het Vogelplein en vervolgen onze weg. Bij het Vogelplantsoen gaan we rechtsaf en wandelen onder het poortgebouw door.

Nu zijn we op de Vogelkade, gaan linksaf tot het einde. Even rechts en we zijn op de Johan van Hasseltweg, die we aflopen tot we bij het pontje zijn.

 We kunnen tot slot nog wat gaan drinken bij de [Verbroederij](#).